

Rapport

Statlig sektor 2008

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

EKONOMISTYRNINGSVERKET

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter och andra instanser eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som tillgänglig PDF och beställas från www.esv.se. Word-formatet kan tillhandahållas via Publikationsservice.

Datum: 2009-04-23

Dnr: 49-154/2009

ESV-nr:

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Margareta Söderhult

Innehåll

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över.....	4
Den statliga sektorns förmögenhet	5
Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav	7
Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret	7
AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten.....	8
Statliga bolag, banker och finansinstitut.....	9
Riksbanken	11

Sammanställning av verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över

De konsoliderade resultat- och balansräkningarna samt finansieringsanalysen i årsredovisningen för staten omfattar i huvudsak de statliga myndigheterna inklusive affärsverken. Genom ägarintressen i bolag och genom att Riksbanken och AP-fonderna faller utanför den avgränsning (se avsnitt 4.4 Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar) som görs för statens konsoliderade balans- och resultaträkningar är den statliga sektorn i realiteten större.

Sammanställningen i detta kapitel görs i syfte att ge en samlad och översiktlig bild över samtliga verksamheter som staten har ett väsentligt inflytande över. När det gäller bolag, banker och finansinstitut har väsentligt inflytande definierats som att staten har en ägarandel på minst 20 procent i de aktuella organisationerna.

Definitionen överensstämmer med definitionen av intresseföretag i årsredovisningslagen (1995:1554). Med denna definition bortfaller stiftelser som är självägande. Sammanställningen av den statliga sektorn inkluderar därmed förutom myndigheterna även statliga bolag och finansinstitut, Riksbanken och AP-fonderna. Även Allmänna arvsfonden redovisas här med hänsyn till det väsentliga inflytande staten har i verksamheten utan att ha någon ekonomisk ägarandel. Under 2007 har nationalräkenskaperna övergått till att redovisa premiepensionssystemet i hushållssektorn i stället för som tidigare i socialförsäkringssektorn, i enlighet med principer fastställda av Europeiska unionen. Redovisningen av den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital i tabell 1 inkluderar således inte Premiepensionsmyndigheten (PPM) utan endast den statliga sektorn. PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital redovisas i särskild ordning i tabell 3.

Sammanställningen, som bygger på de ingående organisationernas officiella årsredovisningar, ger en uppfattning av den totala statliga bokförda förmögenheten.

Den statliga sektorns förmögenhet

Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital framgår av tabell 1. När det gäller de tillgångar och skulder som bara indirekt ägs av staten har statens andel medräknats med hänsyn tagen till ägarandelen om den uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens ägarandel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder.

Någon fullständig eliminering av mellanhavanden såsom fordringar och skulder samt intäkter och kostnader har inte varit möjlig att göra eftersom underlag för detta oftast saknas och de olika organisationernas redovisningsprinciper skiljer sig åt. Dessutom verkar de under olika regelverk. De elimineringar som gjorts för att undvika dubbelräkning framgår av tabellen 2.

Ålderspensionsreformen medförde under 1990-talet betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonderna och premiepensionssystemet. Sedan 1999 ska AP-fonderna enbart finansiera inkomstrelaterad ålderspension inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansierings- och betalningsansvaret för förtids- och efterlevandepension flyttades därför från AP-fonderna till statsbudgeten. För att delvis motverka den ökade belastningen på statsbudgeten har medel överförts successivt under ett antal år från AP-fonderna till statsbudgeten i enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen AP-fonden i det reformerade pensionssystemet (prop. 1999/2000:46, bet. 1999/2000:FiU19, rskr. 1999/2000:181). Hittills överförda belopp uppgår till 245 miljarder kronor. År 2004–2008 överfördes inga medel utifrån ovan nämnda beslut. Vid överläggningar mellan de fem partierna, i juni 2004 fastställdes att pensionsöverenskommelsen ligger fast men att någon slutreglering inte skulle ske den 1 januari 2005. Riksdagen har därefter efterlyst en tidsplan för när den slutliga kontrollen av överföringsbeloppet ska vidtas och när ett slutligt belopp i så fall ska föras över.

Partierna bakom pensionsöverenskommelsen har därefter haft fortsatta överläggningar om möjligheterna att fastställa en tidsplan för hanteringen av frågan. Under dessa överläggningar har bedömningen gjorts att det under överblickbar tid kommer att saknas förutsättningar för att överföra medel från AP-fonden. I detta sammanhang har också frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet diskuterats. Mot bakgrund av dessa överläggningar anser regeringen att frågan om kriterier för ytterligare överföringar bör hanteras i samband med att frågan om hanteringen av överskott i pensionssystemet föreläggs riksdagen i proposition. Inkomstpensionssystemet uppvisade ett underskott på 261 miljarder kronor under 2008 vilket medförde att systemets samlade resultat minskade till -245 miljarder kronor.

Tabell 1 Den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Myndigheter					
Summa tillgångar	864	942	1 002	1 018	1 090
Summa skulder	1 639	1 687	1 637	1 517	1 500
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-775	-745	-635	-499	-410
Summa skulder och kapital	864	942	1 002	1 018	1 090
Statliga bolag, banker och finansinstitut					
Summa tillgångar	1 021	1 159	1 213	1 331	1 539
Summa skulder	770	886	908	1 010	1 216
Nettoförmögenhet/Eget kapital	251	273	305	321	323
Summa skulder och kapital	1 021	1 159	1 213	1 331	1 539
Riksbanken					
Summa tillgångar	183	209	201	212	700
Summa skulder	119	149	138	150	630
Nettoförmögenhet/Eget kapital	64	60	63	62	70
Summa skulder och kapital	183	209	201	212	700
AP-fonderna					
Summa tillgångar	655	780	871	919	759
Summa skulder	9	11	13	21	52
Nettoförmögenhet/Eget kapital	646	769	858	898	707
Summa skulder och kapital	655	780	871	919	759
Allmänna arvsfonden					
Summa tillgångar	1	1	1	2	2
Summa skulder	1	1	1	2	2
Nettoförmögenhet/Eget kapital	0	0	0	0	0
Summa skulder och kapital	1	1	1	2	2
Den statliga sektorn elimineringar					
Summa tillgångar	-277	-333	-371	-371	-344
Summa skulder	-59	-61	-68	-52	-22
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-218	-272	-303	-319	-322
Summa skulder och kapital	-277	-333	-371	-371	-344
Den statliga sektorn totalt					
Summa tillgångar	2 447	2 758	2 917	3 111	3 746
Summa skulder	2 479	2 673	2 629	2 648	3 378
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-32	85	288	463	368
Summa skulder och kapital	2 447	2 758	2 917	3 111	3 746

Vid utgången av 2008 var den statliga sektorns samlade tillgångar 3 746 miljarder kronor efter elimineringar av inomstatliga mellanhavanden. Sammantaget ökade tillgångarna under 2008 med 635 miljarder kronor. De samlade skulderna uppgick till 3 378 miljarder kronor 2008, vilket motsvarar en ökning med 730 miljarder kronor.

Som en följd av Riksbankens arbete med att underlätta bankernas finansiering och stabilisera situationen på de finansiella marknaderna, har Riksbankens tillgångar ökat med 488 miljarder kronor och skulderna med 481 miljarder kronor.

Till följd av finanskrisen minskade AP-fondernas tillgångar med 160 miljarder kronor och AP-fondernas egna kapital med 191 miljarder kronor. AP-fondernas egna kapital uppgick vid utgången av 2008 till 707 miljarder kronor.

Statens ägande avseende andelar i de statliga bolagens tillgångar uppgick till 1 539 miljarder kronor, en ökning med 208 miljarder kronor. Motsvarande skulder ökade med 206 miljarder kronor till sammanlagt 1 216 miljarder kronor. De största förändringarna är hänförliga till Vattenfall AB och Svensk Exportkredit AB vars tillgångar ökat med 108 respektive 73 miljarder kronor medan skulderna ökat med 89 respektive 67 miljarder kronor. Därutöver ökade Sveriges Bostadsfinansieringsbolag SBAB:s tillgångar och skulder med 30 miljarder kronor.

Sammantaget uppgick statens egna kapital, dvs. skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas bokförda värde, efter elimineringar till 368 miljarder kronor. Minskningen med 95 miljarder kronor jämfört med 2008 beror främst på försämringen av AP-fondernas nettoförmögenhet med 191 miljarder kronor. Den minskningen har till viss del utjämnats av att de statliga myndigheternas nettoförmögenhet har förbättrats med 89 miljarder kronor och uppgår till -410 miljarder kronor.

Förändringarnas effekter på statens resultat- och balansräkningar beskrivs närmare i kapitlet Resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys i Årsredovisning för staten 2008.

Elimineringar avseende myndigheternas aktieinnehav

Av bilaga 2 Statliga myndigheter m.m. i Årsredovisning för staten 2008 framgår vilka myndigheter som ingår i redovisningen över den statliga sektorns samlade tillgångar, skulder och kapital. Statens innehav av aktier i de statliga bolagen redovisas främst av Regeringskansliet (Årsredovisning för staten 2008, not 26 till balansräkningen, Andelar i dotter- och intresseföretag).

Affärsverkens innehav av aktier i dotterbolag, liksom Riksbankens grundfond, redovisas under andelar i dotter- och intresseföretag. För att undvika dubbel redovisning elimineras nämnda innehav enligt tabell 2 mot summa tillgångar och nettoförmögenhet för den statliga sektorn.

Elimineringar gentemot Riksgäldskontoret

AP-fondernas innehav av statspapper har eliminerats för att undvika dubbel redovisning. Innehavet av statspapper har eliminerats med nominellt belopp mot summa tillgångar och skulder. Statspappren utgörs av statsobligationer och tidigare år till en mindre del av statsskuldsväxlar.

Tabell 2 Eliminering avseende myndigheternas aktieinnehav (andelar i dotter- och intresseföretag) och AP-fondernas innehav av statspapper

Miljoner kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Regeringskansliet	216 504	270 189	301 704	316 950	318 861
Riksbankens grundfond	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Riksbanken	61	61	0	0	0
Affärsverk					
Luftfartsverket	150	153	162	170	194
Svenska kraftnät	351	415	422	477	1 516
Övriga myndigheter	63	57	45	43	42
AP-fonderna	59 579	60 597	68 038	52 488	22 033
Summa	277 708	332 472	371 371	371 128	343 646

Premiepensionsmyndigheten

PPM:s tillgångar minskade med 78 miljarder kronor jämfört med 2007 och uppgick vid utgången av 2008 till 263 miljarder kronor.

Tabell 3 PPM:s samlade tillgångar, skulder och kapital

Miljarder kronor

	2004	2005	2006	2007	2008
Summa tillgångar	170	240	295	341	263
Summa skulder	172	242	297	342	264
Nettoförmögenhet/Eget kapital	-2	-2	-2	-1	-1
Summa skulder och kapital	170	240	295	341	263

AP-fonderna och Premiepensionsmyndigheten

AP-fondernas redovisning avser bokfört marknadsvärde. Det nya pensionssystemet infördes i januari 1999 och den 1 maj 2000 omorganiserades AP-fonderna. Den 1 januari 2001 fick Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna nya identiska placeringsregler, vilka bland annat innebär att samtliga fonder får placera i aktier och i högre grad än tidigare även globalt. AP-fonderna ska förvalta svenska allmänna pensionsmedel så att kraven på långsiktigt hög avkastning i förhållande till risk tillgodoses.

Sjätte AP-fonden har en särställning inom AP-fondsyttemet eftersom den har obegränsade möjligheter att äga både noterade och onoterade företag. En betydande del av resurserna inriktas specifikt mot ägande i onoterade bolag.

I det allmänna pensionssystemet ingår att en del av pensionsavgiften avsätts till s.k. premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val av pensionsspararna. Den statliga Premievals-fonden är en värdepappersfond som kan väljas på samma sätt som andra fonder inom premiepensionssystemet. För de personer som avstår från att välja fond placeras pensionsmedlen i Premiesparfonden.

Såväl Premiesparfonden som Premievalsfonden förvaltas av Sjunde AP-fonden. Endast fondens egen verksamhet redovisas dock under Sjunde AP-fonden i tabell 4 nedan. Till skillnad från de övriga AP-fondernas tillgångar tillhör Sjunde AP-fondens förvaltade tillgångar premiepensionssystemet, dvs. de förvaltas för pensionsspararnas räkning. Tillgångarna hos de övriga AP-fonderna tillhör fördelningssystemet. Det finns kvar en avvecklingsfond som förvaltas av Fjärde AP-fonden. Den förvaltar fordringsbevis som ej är noterade på någon börs eller avsedda för allmän omsättning. Dessa medel ska avvecklas så fort som möjligt utan att värdet försämras och kommer därefter successivt att föras över till AP-fonderna.

Tabell 4 AP-fonderna 2008

Miljoner kronor

	Tillgångar	Skulder	Fondkapital
Första AP-fonden	178 207	6 580	171 627
Andra AP-fonden	183 047	9 709	173 338
Tredje AP-fonden	198 038	17 014	181 024
Fjärde AP-fonden	182 860	18 134	164 726
Sjätte AP-fonden	16 646	276	16 370
Sjunde AP-fonden	18	176	-158
Fjärde AP-fondens avvecklingsfond	2	0	2
Totalt	758 818	51 889	706 929

AP-fondernas sammanlagda resultat för 2008 är -195 miljarder kronor. Fondkapitalet påverkades dessutom av utbetalda pensionsmedel och administrationsersättningar till Försäkringskassan samt inbetalda pensionsavgifter, vilka netto tillfört kapital på totalt 3 miljarder kronor.

I den konsoliderade resultaträkningen redovisas ålderspensioner som transferering. Skillnaden mellan inbetalda avgifter och utbetalda pensioner redovisas som nettoöverföring till ålderspensionssystemet och hushållssektorn (PPM) under transfereringar (se även Årsredovisning för staten 2008, not 4 till resultaträkningen, Transfereringar). Åtaganden avseende ålderspension redovisas inte som skuld varken i den konsoliderade balansräkningen eller hos AP-fonderna utan redovisas som Nettoförmögenhet/Eget kapital. Åtaganden i premiepensionssystemet redovisas som skuld i PPM:s årsredovisning.

Statliga bolag, banker och finansinstitut

I tabell 1 särredovisas statens tillgångar och skulder i statliga bolag, banker och finansinstitut där ägarandelen uppgår till minst 20 procent. Ägande i företag där statens andel är mindre än 20 procent ingår i myndigheternas samlade tillgångar och skulder. I tabellen Nyckeltal för statliga bolag 2008 återfinns en sammanställning av nyckeltal avseende kalenderåret 2008 för bolag med statligt ägande. I tabellen

redovisas bolagens nyckeltal brutto och de summerar, efter elimineringar, till beloppen i sammanställningen över statliga sektorns förmögenhet (tabell 1). I tabell 1 ingår bolagen endast till den del de ägs av staten. Det högre värdet av bolagen i den statliga sektorn i jämförelse med det bokförda värdet är främst hänförligt till Svenska Spel AB, vars bokförda värde endast uppgår till 260 tusen kronor, men i tabell 1 ingår med beloppet 3,8 miljarder kronor. En närmare redogörelse för bolagens verksamhet och resultat 2008 kommer att presenteras senare i vår i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om statliga bolag.

Totalt finns ett sextiototal företag där staten äger mer än 20 procent av aktierna. Företagens bokförda värde uppgår till 321 miljarder kronor. De sex största bolagen är Vattenfall AB, TeliaSonera AB, Akademiska Hus AB, LKAB, Sveaskog AB och AB Svensk Exportkredit som tillsammans svarar för 79 procent av det bokförda värdet. Enbart Vattenfall AB och TeliaSonera AB motsvarar 55 procent av det bokförda värdet.

Den statliga sektorns förmögenhet påverkas av förvärv och försäljning av företag, omstruktureringar, bolagens resultat m.m.

Vattenfall AB har ökat tillgångarna med 108 miljarder kronor samtidigt som skulderna ökat med 89 miljarder kronor. De största förändringarna av tillgångsvärden avser anläggningstillgångar, som ökat med 53 miljarder kronor som en följd av investeringar samt derivat med positivt marknadsvärde som ökat med 21 miljarder kronor. Av skulderna har främst kort- och långfristiga räntebärande skulder ökat med 39 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har ökat med 18 miljarder kronor, främst som en följd av årets vinst på 17 miljarder kronor, positiva omräkningsdifferenser vid konsolidering av verksamhet i utlandet med 15 miljarder kronor samt kassaflödessäkring med 2,3 miljarder kronor. Eget kapital har påverkats negativt av utdelning till staten av 8,0 miljarder kronor och 7,2 miljarder kronor av valutasäkring av utländskt eget kapital samt med 1,4 miljarder kronor av inlösen av minoritetsintresse.

AB Svensk Exportkredit har ökat sina tillgångar med 73 miljarder kronor. Utlåningsökningen uppgår till 63 miljarder kronor mot kreditinstitut och allmänheten samt i form av värdepapper. Innehavet av obligationer och andra värdepapper har minskat med 11 miljarder kronor. Skuldökningen med 67 miljarder kronor avser främst emitterade värdepapper och derivat. Eget kapital har ökat p.g.a. en nyemission på 3,0 miljarder kronor och övertagande av Venantius AB till ett värde av 2,4 miljarder kronor.

Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB har ökat sina tillgångar med 30 miljarder kronor, vilket främst förklaras av ökad utlåning till allmänheten med 16 miljarder kronor samt en ökning av derivatinstrument med 17 miljarder kronor. Utlåning till kreditinstitut har minskat med 7,3 miljarder kronor. Skulderna har ökat

med 30 miljarder kronor till största delen avseende skulder till kreditinstitut och emitterade värdepapper.

TeliaSoneras tillgångar uppgår till 264 miljarder kronor, varav statens andel uppgår till 99 miljarder kronor. Ökningen av statens andel under året är 18 miljarder kronor, vilket avser goodwill och övriga immateriella tillgångar, materiella anläggningstillgångar samt andelar i intressebolag och joint ventures m.m. Skuldandelen har ökat med 13 miljarder kronor, vilket främst avser en ökning av kort- och långfristig upplåning med 8,3 miljarder kronor. Statens andel av eget kapital har ökat med 4,9 miljarder kronor främst avseende andelen av årets vinst 7,1 miljarder kronor samt valutakursdifferenser 4,9 miljarder kronor. Utdelning till staten av 6,7 miljarder kronor har minskat eget kapital.

Nordiska Investeringsbanken NIB har 247 miljarder kronor i tillgångar, varav statens andel uppgår till 91 miljarder kronor, en ökning under året med 21 miljarder kronor. Ökningen beror till stor del på eurons förstärkning mot kronan, men också ökade placeringar i skuldebrev och ökad utlåning. Skuldandelen har ökat med 21 miljarder kronor, mest avseende valutakurseffekten samt ökad upplåning med skuldebrev.

I övrigt har tillgångar och skulder påverkats av försäljningen av Civitas Holding AB (Vasakronan) och Vin & Sprit AB vars sammanlagda tillgångar och skulder under föregående år uppgick till 64 respektive 30 miljarder kronor. Civitas Holding AB (Vasakronan) övergick vid försäljningen till AP-fonderna.

Riksbanken

Riksbankens tillgångar har ökat med 488 miljarder kronor och skulderna med 481 miljarder kronor under året. Ökningen är en följd av Riksbankens åtgärder för att underlätta bankernas kortfristiga finansiering och stabilisera situationen på de finansiella marknaderna. Ökningen av tillgångarna avser främst utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter samt fordringar i utländsk valuta på hemmahörande i Sverige (penningpolitiska motparter) som ökat med 257 respektive 196 miljarder kronor. Skuldernas förändring kan främst hänföras till skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter, som ökat med 207 miljarder kronor samt skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige som ökat med 189 miljarder kronor och avser skuld till amerikanska centralbanken Federal Reserve. Dessutom har emitterade skuldcertifikat ökat med 49 miljarder kronor. Det egna kapitalet har ökat med 7,6 miljarder kronor, vilket förklaras av årets överskott 11 miljarder kronor reducerat med utdelningen till staten på 3,6 miljarder kronor.

ESV utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av staten.
Vi tar fram bra beslutsunderlag för den ekonomiska politiken.
Vi skapar goda förutsättningar för regering och riksdag till en tydlig och effektiv styrning av statliga myndigheter.
Vi säkerställer god tillgång för myndigheterna till bra metoder och effektivt stöd i sin verksamhetsstyrning
ESV har bred och djup kompetens och arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.